

PRVNÍ ZPĚV

Vypráví se, že Cid poslal pro všechny své přátele, příbuzné a vazaly a ukázal jim králův list, ve kterém mu král přikazuje, aby do devíti dnů odešel ze země. A řekl jim toto:

„Boží odměny dojdete, kdo se mnou odejdete, a vyrovnat se musím též s vámi, kdo zůstanete.“
Tehdy pak Álvar Fáñez, bratranec jeho, mluvit jme se:
„S Vámi, Cide, půjdeme po pláních, vsích i městech, dokavad živi budeme, nikdy vás nezklameme, s vámi na mulách a na koních své sukno ošoupeme a svoje zboží užijeme; co věrní vazalové vám vždy, Cide, sloužit chceme.“
Souhlasí všichni, kdo přišli, s tím, co don Álvaro řekne, a velmi děkoval můj Cid za řeči pronesené.
Můj Cid se vydal z Vivaru a do Burgosu se bere, zanechává své paláce pusté a vylidněné.

Cid je
glorifikován
jako Alvar

I plakal velmi hořce a zarmouceně,
otáčel stále hlavu a dlouze na ně hleděl.
Vrata jsou zotvíraná a vchody nezamčené,

holé jsou trámký, dříve kůžemi ověšené,
dům bez sokolů k lovu a bez jestřábů všecek.
Povzdechl si můj Cid, co tady všude nechal péče.
A promluvil můj Cid dobře a přiměřeně:
„Děj se tvá vůle, Bože, Pane nebes i země.
Tohle mi způsobili zlotřilí nepřátelé.“

Hned zatínají ostruhy, hned uzdu popouštějí. 10
Když odjížděli z Vivaru, napravo vránu měli,
když do Burgosu vjíždějí, po levici jim letí.
Pokrčil můj Cid rameny, potřásl hlavou k nebi:
„Vzmuž se, Álvare Fáñezi, z vlasti nás vyhánějí!“

Můj Cid Ruy Díaz do Burgosu dojel,
s ním na šedesát praporců branou projde. 16b
Vyšli se podívat muži i ženy hojně,
měšťky a měštěníni se vyklánějí z oken
a velmi hořce pláčou, takovou mají bolest.
A ze všech úst je slyšet jen jednu řeč, to o něm:
„Ten dobrého mít pána, to by byl vazal, Bože!“ 20

Pozvali by ho rádi, ale nikdo se neosmělil;
král don Alfons byl na něj velice rozzlobený,
jeho list do Burgosu dorazil před setměním
s velkými výstrahami a mocně pečetěný,
že mému Cidovi nikdo poskytnout přístřeší nesmí;
kteří by neposlechli, ať dozajista vědí,
že přijdou o své jmění a budou oslepeni,
smrti vydají tělo, a duši zatracení.
Veliký zármutek pro to jal křesťany všechny;
před Cidem skrývají se a stavějí se němí. 30
Válečník chce do svého obydlí vejít,
ale když dorazili, našel vchod zavalený,
ze strachu z krále Alfonsa to tak udělali,

aby se nedal otevřít jinak, než rozbít silou zvenčí.
Věrní mého Cida veliký křik zvedli,
ale od lidí uvnitř nemají odpovědi.
Můj Cid pobídl koně a dojel k bráně zevní,
vší silou do ní kopl, když si uvolnil třmeny.
Zatarasenou bránu však rozbít možné není.
Devítileté děvče se zastavilo před ním:
„Válečníku s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným!
Král zakázal to, jeho list dorazil před setměním
s velkými výstrahami a mocně pečetěný.
Za nic na světě bychom vám otevřít bránu nešli,
že bychom jinak přišli o své domy a jmění
a navíc bychom byli oslepeni.
Můj Cide, naší škodou byste si nepolepšil,
ať vám pomáhá Stvořitel a všichni svatí v nebi!“
Tak pravilo to děvče a vrátilo se ke svým.
Už chápe Cid, že král v svém hněvu nepoleví.
Od brány odjel, projel Burgos celý,
dorazil k Matce Boží, potom sesedl před ní,
klekl a pomodlil se s upřímným zanícením.
Když tady domodlil se, jel dále ulicemi.
Za branou přebrodil Arlanzón a u té řeky
od města nedaleko našel písčité břehy,
tam rozbil stan a odstrojil koně a mezky.
Můj Cid Ruy Díaz s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným
utábořil se na písčíně, když doma se ho děsí;
zde je dobrou společností obklopený.
Tak tábořil můj Cid, jako na kopci nebo v lesích.
Odepřeli mu také v Burgosu nakoupit věci,
totiž zásoby jídla, kterých měl zapotřebí;
k prodeji nabídnout mu ani maličkost se neosmělí.

40

50

60

Martín Antolínez, skvělý burgoský měšťan,
mému Cidovi a jeho lidem dodává víno a chleba;
nic nekupuje, s sebou má, co je třeba,
a všecko ze svých zásob jim předal.
Zaradoval se můj Cid Válečník a jeho čeleď věrná.
Promluvil Martín Antolínez, slyšte, co řekl tehdá: 70
„Válečníku, zrozený při šťastných hvězdách!
Odpočiňme si přes noc a zítra jedme zčerstva,
protože obviní mě, že jsem zákazu nedbal,
a hněv krále Alfonsa mě jistě čeká.
Jestli ve zdraví útěk s vámi přečkám,
král časem přátelství se mnou bude hledat;
jestli ne, za starou grešli stojí to, co tu nechám.“

Promluvil můj Cid, ve šťastné chvíli opásaný mečem:
„Martíne Antolínezi, vy kopí neohrožené!
Budu-li živ, dám vám dvojnásob peněz! 80
Zlato a stříbro je všechno utracené,
dobře vidíte, že nemám nic, co by bylo cenné,
a že bych potřeboval pro všechny svoje věrné.
Musím si to vzít po zlém, když po dobrém to nejde.
S vaší pomocí зробím dvě truhlice dosti pevné.
Naplníme je pískem, ať jsou i přetížené,
kůžemi je potáhneme a hřeby pobijeme,
ty kůže budou červené a hřeby pozlacené.“

Za Rachelem a Vidasem mým jménem ať se kvapí.
Že v Burgosu nesmím nakoupit a král je rozhněvaný, 90
že jmění vozit nemůžu, protože hodně váží,
za přiměřený obnos že je dám do zástavy.
Ať si je odvezou v noci a tajně před křesťany.
Ať to vidí jen Bůh a s Bohem všichni svatí,
že podnikám to v tísní, věru ne bez váhání.“

Martín Antolínez se nezdržuje,
Rachela a Vidase se hned dožaduje.
Projel Burgosem, na hrad vystupuje,
Rachela a Vidase se hned dožaduje.

Rachel a Vidas právě spolu pobývali 100
a počítali jmění, které si vydělali.

Přijel Martín Antolínez, člověk obeznaný:
„Kde jste, Racheli a Vidasi, přátelé moji drazí?
Rád bych si o samotě promluvil někde s vámi.“
Nezdržují se, jinam se odebrali.

„Racheli a Vidasi, slibte mi rukoudáním,
že mě nevyzradíte Maurům ani před křesťany;
udělám z vás boháče, nic se nebojte ztráty.

Válečník sem přitáhl kvůli daním, 110
veliké jmění získal a časem nashromáždil

a nechal si z toho to, co nejvíc váží;
proto ho obvinili, dostal se do nesnází.
Má dvě truhlice plné poctivých peněz zlatých.
Víte, jak je král na něho rozhněvaný.

Opustil usedlosti, paláce, domy, statky.
Truhlice nemůže převážet, aby se neprozradil.
Válečník vám je předá oběma do zástavy,
a vy mu za to půjčte obnos rozumně správný.

Vezměte si je, aby je jiní nemohli najít, 120
a oba přitom slibte velkými přísahami,
že až do konce roku je neotevřete za nic.“

Rachel a Vidas se začnou spolu radit:
„Na tom jen vyděláme a nemůžeme tratit,
dobře víme, že ledasčeho nabyt,
když do maurské země se vydal, že získal velké statky;
kdo s sebou vozí zlato, nemívá klidné spaní.
Vezměme si obě ty truhly
a schovejme je tam, kde bude jistý úkryt.

Ale povězte nám, kolik Cidovi stačí,
zda za ten rok dá úrok, a pokud ano, jaký.“ 130
Odpověděl Martín Antolínez jako muž obeznalý:
„Můj Cid bude chtít jenom obnos rozumně správný,
bude žádat jen málo za vaše ohlídání.
Hrnou se k němu muži odevšad, nouzí hnaní,
i potřebuje šest set peněz, zlaté marky.“
Řekli Rachel a Vidas: „Tolik mu dáme rádi.“
„Noc padne každou chvíli, Cid už je nedočkavý,
potřebujeme, abyste nám dali hned ty marky.“
Řekli Rachel a Vidas: „Tak se obchody nedělají;
nejdřív se věci berou, a potom vydávají.“ 140
Řekl Martín Antolínez: „V tomto souhlasím s vámi.
Pojeďte oba k Cidovi bez meškání
a my vám pomůžeme, jak zdravý rozum radí,
tajně ty truhlice odvézt k ohlídání
jak před Maury, tak i před křesťany.“
Řekli Rachel a Vidas: „V tom souhlasíme s vámi.
Až tady budou truhly, dostanete ty marky.“
Martín Antolínez odcválal bez meškání
s Rachelem a Vidasem, rád a pln odhodlání. 150
Nejede ale přes most, brodí se mělčinami,
aby ho neviděl z Burgosu člověk žádný.
Hle, už jsou ve stanu, kde je Válečník chrabřý;
sotvaže vešli dovnitř, ruce mu zulíbali.
I usmál se můj Cid a přitom toto pravil:
„Done Racheli a Vidasi, na mě jste zapomínali.
Já jedu do vyhnanství, že král je rozhněvaný.
Tak se mi zdá, že z mého dostane se vám části,
dokud budete živi, chudoba se vás bude stranit.“
Don Rachel a Vidas mému Cidovi ruce zulíbali. 160
Martín Antolínez připravil ujednání,
že za ty truhly mají vydat slíbené marky
a že do konce roku si je v úschově ponechají,

protože slíbili to a také přísahali.
Jen křivopřísežníci by se dřív dovnitř podívali,
a pak by jim Cid nedal nic za opatrování.
Řekl Martín Antolínez: „Naložte truhly bez meškání.
Odvezte si je oba k sobě k uschování;
já pojedu nazpět s vámi a převezmu ty marky,
protože Cid se vydá na cestu před svítáním.“
Měli jste vidět tu radost, když truhly nakládali; 170
uzvednout nemohli je, i když se namáhali.
Rachel a Vidas z toho bohatství radost mají,
že dokud budou živi, chudobu nepoznají.

Rachel dal mému Cidovi zas ruky políbení:
„Ó Válečníku s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným!
Z Kastilie jste se vydal mezi cizí do cizích zemí,
velké je vaše štěstí a velké vaše jmění.
Červenou maurskou kůži, krásnou až k podivení,
Cide, ruku vám líbám, si od vás darem přeji.“
„Dobrá,“ pravil můj Cid, „budete spokojený. 180
Přivezu vám ji; ne-li, strhnete si ji z ceny.“
Uprostřed toho stanu koberec rozprostřeli
a na něj bílou plachtu, utkanou z nití jemných.
Naráz pak tři sta marek ve stříbře vysypali před ním,
čítal je don Martín, aniž je vážil předtím,
a zbylých tři sta marek ve zlatě dopláceli.
Pět zbrojnošů má don Martín, mincemi obtížených.
Slyšte, co řekl potom, když naložil ten peníz:
„Done Racheli a Vidasi, odjíždíte s truhlicemi;
já jsem vám k tomu pomohl, na spodky věnujte mi.“ 190

Rachel a Vidas šli stranou a tam se domlouvají:
„Řádně ho obdarujme, velmi dobře nám radil.“
„Martíne Antolínezi, vy Burgosane slavný,
vy si to zasloužíte, dáme vám pěkné dary,

dáte si ušít spodky, krásný kožich i plášťik.
Dáme vám jako dar třicet peněz, zlaté marky.
Zasloužil jste si od nás obnos rozumně správný;
budete ručitelem našeho ujednání.“
Poděkoval jim don Martín a přijal od nich marky;
vyšel ven spokojený a rozloučil se záhy.

200

Za Burgosem pak projel Arlanzón mělčinami,
do stanu za zrozcem šťastné chvíle se vrátil.
Cid s otevřenou náručí přijal ho a pak pravil:
„Už jste zde, Martíne, nejvěrnější mezi many?
Kéž přijde den, kdy vám dám veliké dary!“
„Vracím se, Válečníku, a nesu dobré zprávy;
vy šest set a já třicet peněz jsme vydělali.
Přikážete strhnout stan a jedme bez meškání,
ať v San Pedru de Cardena jsme ještě za svítání;
uvidíme se s vaší urozenou a výtečnou paní.
Zkrátíme pobyt v království a pohneme se z hranic,
blíží se konec lhůty a čas nás velmi tlačí.“

210

Když si to řekli, strhli stany uprostřed louky,
můj Cid a jeho družina jsou spěšně v sedlech koní.
Otočil hlavu koně ve směru Matky Boží,
pravici křížuje se, s Kastilií se loučí:
„Díky ti vzdávám, Bože, vládče náš všemohoucí!
V ochranu se ti dávám, přeslavná Matko Boží!
Opouštím Kastilii, že král se na mě zlobí,
nevím, zda se kdy vrátím a kde své kosti složím.
Tvé pomoci si prosím, slavná královno ctnosti,
tvá ctnost ať ochrání mě jak na cestách, tak v boji,
ať je mi ku pomoci ve dne v noci.
Budeš-li mi ty nakloněna a štěstí nebude proti,
bohaté dary dám ti na oltář s díkem vroucím
a k tomu slibuji ti, že tisíc mší dám sloužit.“

220

Už popustili uzdy a chtějí vyrazit.
Rozloučil se muž rádný, s bolesti odchází.
Řekl Martín Antolínez: „Za svou ženou se vypravím,
musím jim poradit, co dělat a jak žít.
Kdyby mi král chtěl vzít jmění, tak mi to nevadí.
Jistě vás dohoním, než nadejde svítání.“

230

Vracel se don Martín do Burgosu, a Cid hned ujížděl
do San Pedra de Cardena, ostruhy zatínal,
se všemi jezdci, které s sebou tehdy měl.
Kohouti začnou zpívat, chtějí rozbřesk přivolat,
když do San Pedra dobrý Válečník vjel.
Opat don Sancho, křesťan jak žádá Stvořitel,
za šera při rozbřesku jitřní mši sloužil tam.
Byla tam doña Jimena a s ní pět urozených žen,
k Petru a Stvořiteli jsou schýlené v modlitbě:
„Ty, který všechno řídíš, mého Cida ostříhej!“

240

Na vrata zabušili a novinu se dověděli.
Ach Bože, jak se opat don Sancho rozveselil!
Se světly, s pochodněmi na dvůr radostně vběhli
uvítat toho, který je ve šťastné chvíli narozený.
„Děkuji Bohu, můj Cide,“ řekl opat přede všemi,
„buďte zde naším hostem, když jste k nám dobře trefil.“
Řekl Cid: „Pane opate, díky, jsem vám za to vděčný,
připravím jídlo pro sebe a pány ze své šlechty.
Dám vám padesát marek, a mám i více v měšci,
a zdržím-li se déle, dvakrát víc nežli předtím.
Nechci způsobit klášteru škodu za nejmenší peníz.
A zde sto marek vezměte od mé paní, od Jimeny.
Ať s dcerami a dámami jsou na rok obslouženy.
Dvě malé dcerky nechávám tady ve vaší péči,
tímto vám, pane opate, svěřuji svoje děti.
Opatrujte mi dobře mou choť a moje dcerky.“

250

Pokud ten obnos vyčerpáte či pochybí-li někdy,
opatřete je vším, protože si to přeji;
klášteru dám pak čtyři za každý vydaný peníz.“ 260
Rád mu to opat slíbil, byl velmi spokojený.
A hle, paní Jimena s dcerkami přicházejí,
dueni obě dvě k Cidovi přivádějí.
Před Válečníkem paní Jimena poklekne si
a chce mu líbat ruce a pláče přitom velmi:
„Dík, Válečníku, ve šťastné chvíli narozený!
Kvůli zlým klevetníkům musíte opustit zemi.

Díky, ó Cide s vousy bohatými!
Zde jsem s vašimi dcerami, dosavad maličkými,
a to jsou moje dueni, ve všem vždy poslouží mi. 270
Že vyrazit už chcete, dobře vidím,
a že vás velmi dlouho neuvidím.
Dejte nám naučení, pro Bůh a při Marii!“
I vztáhl ruce Cid s vousisky huňatými
a do náruče vzal obě své dívky,
na hrud' je přivinul, velkou k nim lásku cítil.
A velmi hořce pláče se vzdechy velikými:
„Ach paní Jimeno, má ženo skvělá a ryzí,
jako svou vlastní duši miloval jsem vás vždycky. 280
Vidíte ale, že se musíme odloučit nyní,
já odjedu, vy tu zůstanete, i naše dívky.
K Bohu se obracím, a také na Marii,
kéž dočkám se té chvíle a provdám obě dívky 282b
a kéž mi štěstí přeje, abych nějaký čas vyžil,
neboť vám, má ctná ženo, ještě rád posloužil bych!“

Velikou hostinu Válečníkovi chystají.
Zvoní všechny zvony v San Pedru u té oslavy.
V Kastilii všude vyvolávají,
že můj Cid Válečník jede vstříc vyhnanství.

260 Jedni opuštějí domovy, druzí úřady.
Na mostě přes Arlanzón čekají,
sto patnáct jezdců se tam shromáždí,
ptají se po Cidovi, Válečníka hledají.
Martín Antolínez za nimi dorazil,
za tím, který se v šťastném místě zrodil, cválají.

290

270 Když dověděl se můj Cid, ve Vivaru zrozený,
že vzrůstá jeho družina a bude silnější,
rychle na koni jede posílám v ústrety;
znovu se usmál, všichni se mu k ruce sklánějí.
Promluvil můj Cid s velikým nadšením:
„Prosím Boha a Pána nad našimi dušemi,
abych vám, kteří jste kvůli mně z domova odešli,
mohl nějaké zboží, než umřu, rozdělit,
za to, o co jste přišli teď, vás dvojnásob odměnit.“

300

280 Líbilo se mému Cidovi, že noví strážníci přijeli,
líbilo se to všem mužům, kteří se za ním rozjeli.
Šest dnů té lhůty plyne již,
zbývají jen tři dny, věřte mi, že ne víc.
Přikázal král, aby na mého Cida dohlédli,
že po té lhůtě může být zajat na jeho území
a za zlato ani za stříbro že ho propustit nesmějí.
Den končí, noc už se chce objevit,
všechny své jezdce shromáždít zavelí:

310

82b „Poslyšte, muži, ať nejste duchem nesmělí!
Nemám mnoho peněz, ale chci vás podělit.
Dávejte dobrý pozor, abyste ráno všechno věděli.
Za rozbřesku, až kohouti zapějí,
chci, abyste bez meškání na koních seděli.
V San Pedru dobrý opat dá zvonit na jitřní,
mši za vás bude sloužit ke Svaté Trojici.
Po mši ať už je každý v sedle, to přeji si,
blíží se konec lhůty, musíme spíšíť.“

320

A všichni učinili, jak přikázal jim Cid.
Rychle ubývá noci, rozbřesk se přiblíží:
za kuropění v sedlech jsou všichni rytíři.
V klášteře vyzvánějí ve spěchu na jitřní.
Můj Cid a jeho žena do chrámu na mši šli.
Vrhla se doña Jimena na stupně oltářní
a prosí Stvořitele s velikým úsilím,
ať mého Cida Válečníka ochrání před vším zlým:
„Ó slavný Pane náš, na nebi sídlící!
Nebe a zemi stvořils, i moře stvořil jsi,
hvězdy a měsíc také, i slunce hřející;
člověkem stal ses skrze Matku Boží Marii,
v Betlémě narodil ses, svou vůli naplnils,
velmi tě velebili a slavili pastýři,
tři králové z Arábie přišli, aby tě uctili,
Melichar, Kašpar a Baltazar kadidlo pálili,
myrhu a zlato ti obětovali, aby tvou vůli splnili,
zachránils Jonáše z břicha velryby,
zachránils Daniela z jámy před lvy lýtými,
zachránils svatého Šebestiána v Římě před smrtí,
svatou Zuzanu z křivého nařčení očistils.
Po zemi dvaatřicet let, Pane náš, chodil jsi,
připomeňme si, jaké zázraky učinils.
Vodu ve víno a kámen v chleba proměnils,
vzkřísils Lazara, abys svou vůli naplnil,
od Židů dal ses zajmout a na Kalvárii,
která též Golgota sluje, tě na kříž přibili,
dva lotry s tebou, po pravici i levici,
jeden je s tebou v ráji, druhý tam nesměl jít.
Učinils velký zázrak, když jsi byl na kříži.
Longinos byl vždy slepý, neviděl nikdy nic,
zranil tě kopím v boku, krev z něho vyprýští,
po žerdi ta krev stekla: ruce si omočí,
k tváři je zvedne, přiloží na oči,

otevře oči, rozhlédne se a uvidí;
tehdy uvěřil v tebe a vyzdravěl z nemoci.
V hrobě vstals z mrtvých, sestoupils v předpekli,
abys svou vůli naplnil,
vyvrátils brány a Svaté Otce propustils. 360
Ty jsi Král králů a Otec všeho stvoření,
v tebe věřím a zbožňuji tě ze všech sil
a prosím svatého Petra, aby se přimluvil
za mého Cida Válečníka, ať ho Bůh chrání před vším zlým.
Dnes loučíme se, dej nám shledat se na zemi!“
A když se domodlila, zakončili i mši.
Z kostela všichni vyšli, odjet se chystají.
Cid doňu Jimenu obejme dojatý,
doňa Jimena mu vezme ruku a zlíbá ji
a velmi hořce pláče, pohled má zoufalý. 370
On na své dcerky hledí, na ně se obrátí:
„Bohu, své ženě a duchovnímu Otci vás svěřuji prozatím,
loučíme se a jen Bůh zná chvíli našeho shledání.“
A velmi hořkým pláčem všichni pak plakali,
jako od prstu nehet se od sebe trhali.
Na odjezd pomýšlí už můj Cid i s vazaly,
a přece ještě čeká a hlavu otáčí.
Minaya Alvar Fáñez rozumně prohlásil:
„Cide, zrozenče šťastné chvíle! Proč se zde otálí?
Dost jsme se pozdrželi, už je čas vyrazit. 380
Všechny ty žaly jednou v radost se obrátí.
Bůh, který nám dal duši, nám jistě poradí.“
Opatu donu Sanchovi znovu připomínají,
jak zacházet s doňou Jimenou a s jejími dcerami
a se všemi dueňami, které s nimi zůstaly;
opat ví velmi dobře, že se mu ta péče vyplatí.
Promluvil Alvar Fáñez, když se don Sancho navrátil:
„Objeví-li se lidé, kteří by chtěli za námi,
řekněte jim, ať se po naší stopě vydají,

buď na planině nebo ve vsi na nás narazí.“
Už popustili uzdy a houfec vyráží,
kvapem se blíží lhůta, kdy musí od hranic.
Můj Cid v Espinazu de Can má ležení se stany.
Na druhý den ráno už zase vyráží.
Té noci mnoho lidí za Cidem přichází.
Můj Cid, Válečník věrný, z vlasti odchází.
Vlevo San Esteban, dobré město, se nachází,
vpravo jsou věže Atienzy, kde Mauři vladaří.
Kastilskou Alcubillou projel pak u hranic
a cestu do Quiney zanechal za zády,
u Navasu de Palos se přes Duero přepravil
a ve Figueruele se k odpočinku zastavil.
Odevšad mnoho lidí za ním přichází.

390

400

I ulehl můj Cid potom, co večerel,
usnul hlubokým spánkem a měl sladký sen.
A v tom snu za ním přišel archanděl Gabriel:
„Radím vám, Válečníku, abyste dále jel,
více štěstí sotva někdy jiný bojovník měl;
vám bude jistě všechno v životě vycházet.“
Když se Cid probudil, žehnal si obličej.

410

Bohu se poroučel a celý se křížoval.
Velmi ho uspokojil sen, který se mu zdál.
Druhý den brzy ráno se chystají jet dál.
Toho dne lhůta končí, neprodlouží ji král.
Do hor Miedes jel Cid, aby tam nocoval.

Ještě se nesetmělo a slunce dosud svítí;
můj Cid nařídil přehlídku svých lidí.
Bez pěších - že jsou stateční, se vidí -
napočítal tři sta kopí s praporci na žerdích.

90 „Ovsa koním a mulám dejte, ať Bůh vás vede. 420
Kdo chce, ať nakrmí, a kdo ne, ať dál jede.
Pojedeme vysokými a sráznými horami,
ze země krále Alfonsa musíme v noci vyrazit.
Však vědí, kde nás najdou, kdo chtějí za námi.“
V noci překročí hory, nastalo svítání,
z hřebenů do údolí slézat se chystají.
Uprostřed jedné hory, velké a krásné až div,
můj Cid přikázal koně a muly nakrmit.
100 Že chce jet dál zas v noci svým věrným oznámil 430
a dobří vazalové z té duše souhlasí,
všechno, co poručí jim, s radostí dělají.
Před setměním se všichni na cestu vydají.
Můj Cid to dělá proto, že se nechce prozradit.
Celou noc jedou, aniž si klidu dopřáli.
Tam, kde je Castejón, u řeky Henares,
můj Cid a jeho věrní se skryli, kde je les.

410 Zrozenec šťastné chvíle celou noc v skrytu leží,
jak Minaya Álvar Fáñez jim to radil předtím.
„Cide s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným!
440 Pojedu se stovkou lidí z našich věrných 440
a Castejón dobudeme za pomoci léčky.
Budte s dvěma sty k útoku připravený;
s vámi ať jede Álvar Alvarez a Álvar Salvadórez třetí,
443b s ním Galín García, kopiník skvělý,
ať doprovodí Minayu, jsou to výborní jezdci.
Směle se rozjeďte, ať pro strach nic nazmar není.
Od Hity přes Guadalajaru až k Alcalá o nás zvědí.
Ať dobře posbírají tovar ukořistěný,
ať pro strach z Maurů nic nazmar není.
Já budu v záloze se stovkou svých věrných,
dobudu Castejón, tam budeme dobře ochráněni. 450
Kdyby se ukázalo, že vám hrozí přepadení,

rychle mi pošlete o tom oznámení.
Po celém Španělsku budeme vynášeni!“
Vybrali tedy účastníky přepadení
i ty, kteří s mým Cidem zůstat měli.
Už nastalo jitro, je slyšet kuropění,
vychází slunce, Bože, jak krásné rozednění!
V Castejónu se lidé probouzejí,
otevírají brány a ven vycházejí,
jdou obdělávat pole, do práce se rozcházejí. 460
Všichni už vyšli ven, brány dokořán zejí,
zůstali v Castejónu starci a malé děti;
ostatní po okolí jsou všude rozptýleni.
Válečník vyjel z léčky do Castejónu bez prodlení,
Maury a Maurky zjímal do zajetí
a dobytek jako kořist jim pobrat hledí.
Můj Cid don Rodrigo dojel k bráně přední,
ti, kdo ji hájí, když útok uviděli,
ze samého strachu ji hned opouštějí. 470
Můj Cid Ruy Díaz do brány vletí,
v ruce drží meč obnažený,
patnáct Maurů pobil z těch, kteří neutekli.
Dobyl Castejón, zlato, stříbro a šperky.
Jeho jezdci s kořistí přijíždějí,
mému Cidovi ji odevzdávají, jemu ji odvádějí.
Tam se jich dvě stě a tři chystají k přepadení,
neohroženě jedou, rabují celou zemi,
až do Alcalá Minayův praporec vnesli, 477b
odtamtud s kořistí se navracejí
nahoru k Henaresu a guadalajarským mezím.
Velikou kořist si odvázejí, 480
mnoho ovcí a krav odhánějí,
mnoho šatstva a jiného bohatství a jmění. 481b
Vpředu pod Minayovým praporcem jeli;
napadnout zadní voj se nikdo neosmělí.

S takovou kořistí se vracejí ti jezdcí,
a už jsou v Castejónu, kterému Válečník velí.
Válečník odjíždí, hrad jeho lidé střeží,
vyjel jim v ústrety Cid a jeho věrní,
s náručí otevřenou zastavil se před ním:
„Už jste tu, Álvare Fáñezi, vy kopiníku smělý?
Ať vás kamkoli pošlu, vždy zavděčíte se mi.
Připojte svoji kořist k naší, ať se tím zvětší,
a dám vám pátý díl, bude-li vás to těšit.“

490

„Velmi vám za to děkuji, Válečníku slavný,
že mi nabízíte ze všeho díl pátý,
dejte z něj Alfonsovi, kastilskému králi.
Naložte s tím podle svého, já vám to vracím.
Slibuji Bohu v nebi, kéž nás vždy chrání,
že dokud se nenaplní moje odhodlání
utkat se s Maury na bitevní pláni,
dokud kopí a meč nebudu držet v dlani
a od hlavy k patě nebudu krví umazaný
před Ruyem Díazem, bojovníkem chrabrým,
ani nejmenší podíl od vás nevezmu zatím.
Dobudete-li skrze mě nějaké jmění a statky,
všechno ostatní, Cide, vám bude patřit.“

500

Všechnu kořist a zboží tam shromáždili.
Pomyslel si můj Cid, zrozený ve šťastné chvíli,
že král Alfons by sem mohl poslat svoje síly,
aby na něho jeho oddíly zaútočily.
I kázal dělit kořist svým věrným na podíly
a žádal potvrzení od těch, kdo u toho byli.
Však jeho jezdcí na tom netratili,
každému stovku marek ve stříbře vyplatili
a pěším obnos přesně poloviční;
Cid podílel se pětinou na kořisti.

510

Tady se nedá nic prodat nebo darovat jiným;
nechtěl se všude vláčet s Maury zajatými.
Dal se ptát v Hitě a Guadalajaře, promluvil s castejónskými,
kolik že by mu za ten pátý díl zaplatili,
že tak či onak by všechno levně vykoupili. 520
Tři tisíce marek ve stříbře Mauři slíbí.
Mému Cidovi se ta nabídka líbí.
Třetího dne vše přesně vyplatili.
Můj Cid a jeho věrní usoudili,
že na hradě se nepohodlně bydlí,
že ho lze dobře bránit, ale voda v něm chybí.
„Nechme tu Maury, král všude rozeslal listy,
Alfons nás hledá se všemi svými lidmi.
Slyšte, mí věrní a Minayo, z Castejónu chci vyjít!

Co vám teď řeknu, to mi nemějte za zlé. 530
Nemůžeme dál zůstat tady na tomto hradě,
král Alfonso je blízko a přitáhl by na mě.
Ale já nechci, aby byl hrad rozbořen a spálen,
propustím těch sto Maurů a také těch sto Maurek,
ať mě nepomlouvají, zaplatili mi za ně.
Nikomu nejsem dlužen a nikdo nebyl zkrácen.
Tak tedy zítra ráno ven z hradu vycváláme,
já se nechci bít s králem Alfonsem, svým pánem.“
Tato Cidova řeč všem věrným líbila se.
Zbohatlí odjíždějí, když pobyli v tom hradě, 540
Mauři jim žehnají a Maurky také.
A jedou cestou vzhůru nad Henares,
Alcarrias překročili a pokračují dále,
jeskyněmi u Anquity družina prodírá se,
přebrodí se a vstoupí na Torancijské pláně,
dál jedou stále dolů, jak jenom nejdál dá se.
Mezi Arizou a Cetinou můj Cid se k spánku klade.
Velikou kořist dobyt, když táhl tímto krajem;

netuší tamní Mauři, že při tom nezůstane.
Můj Cid Vivarský nazítří hnul se dále,
Alhamou projel, vysoko nad Hozem stane,
projel Brivieskou i Tekou, která je o kus napřed,
a rozbít ležení u Alcoceru káže,
na jednom oblém vrchu, na kopci velmi valném,
nablízku Jalón teče, nelze jim vzít ten pramen.
Můj Cid don Rodrigo dobýt Alcocer prahne.

550

Dobře osadí kopec a zřídí posty pevné,
jedny naproti horám a druhé proti řece.
Válečník opásaný ve šťastné chvíli mečem
okolo toho vrchu a blízko při té řece
nařídil všem svým mužům vykopat příkop předně,
aby je nemohli zaskočit za noci ani ve dne,
aby věděli, že můj Cid má posty opevněné.

560

Po všech těch krajích se brzy rozletěla zpráva,
že můj Cid Válečník se tam zakopává,
že odešel od křesťanů a v maurských krajích spává.
U jeho tábora se pro strach půda nevzdělává.
Opevňuje se můj Cid, s ním každý jeho vazal,
alcocerský hrad mu poplatek odevzdává.

Alcocer mému Cidovi už platí dosti peněz.
Teca a Terrer mu příbytek poskytují, vězte,
ale těm z Calatayudu se tohle strpět nechce.
Po patnáct týdnů tam můj Cid Válečník ležel.
Když uviděl, že Alcocer se nevzdá jen tak lehce,
vymyslel léčku a ihned si podle ní vede.
Jeden stan nechal stát, ale ostatní zvedne,
vydal se dolů k Jalónu, praporec vlaje v čele,
pancíře oblečené a opásané meče,
ale jsou obezřetní, chtějí je užít v lécce.

570

Alcocerští to viděli, jak radují se, hledme! 580
 „Cidovi nejspíš došel chléb a pochyběl mu ječmen.
 Stěží své stany naložil, musel tam nechat jeden.
 Tak odtud odchází můj Cid, jako by z boje běžel.
 Zaútočíme na něj a dobrou kořist vezmem,
 nežli by to kdo z Terrerských zvěděl,
 kdyby ho dostali, nikdo by se dělit nechtěl; 585b
 co od nás vybral v poplatcích, teď dvakrát dostaneme.“
 Vyjeli z hradu Alcocer, vyrazili hned spěšně;
 když je Cid spatřil, předstíral, jako by od nich běžel.
 I cválal podle Jalónu, s sebou měl svoje věrné.
 Řekli si alcocerští: „Kořist nám uniká zřejmě!“ 590
 Velcí i malí, všechno to z hradu vyhrne se
 a nemyslí už na nic, nežli jak zadržet je,
 nikdo nehlídá vrata a brány otevřené.
 Dobrý Válečník se ohlédne a porozhlédne,
 vidí, že mezi ním a hradem veliký prostor zeje.
 Kázal obrátit praporec, pobídnout ostruhou v třmenech:
 „Vzhůru na ně, mí věrní, nic se neobávejte!
 Vítězství bude naše s pomocí Stvořitele!“
 Proti nim obrátí se uprostřed pláně směle.
 Bože, to potěšení, být toho rána v sedle! 600
 Můj Cid a Álvaro Fáñez jedou družině v čele,
 mají výborné koně, ovládají je skvěle;
 postavili se mezi hrad a pronásledovatele.
 Můj Cid a jeho věrní je tvrdě bijí mečem,
 pobili za hodinu tři sta Maurů téměř.
 Ti, co uvízli v léčce, s velkým křikem a jekem
 tam zůstávají, jízda se nazpět k hradu žene
 a s tasenými meči u brány zhoufuje se.
 Záloha dorazila, jak dohodli se předem.
 Můj Cid Alcocer dobyl, vezte, díky té léčce. 610

580 Dorazil Pero Bermúdez, Cidův to praporečník,
praporec vyvěsil hned na té nejvyšší věži.
Promluvil můj Cid Ruy Díaz, ve šťastné chvíli narozený:
„Děkuji Pánu Bohu a svatým na nebesích!
Budeme se mít lépe, naše koně i jezdcí.

85b Slyšte, Álvare Fáñezi, i vy, mí jezdcí, slyšte!
Velké jmění jsme dobyli na tomto šťastném místě.
Pobití Mauri tu leží, nevidím skoro živé.
Prodat pár Maurů a Maurek se nedá tady nikde,
když jim setneme hlavy, nic na tom nestržíme. 620
590 Nechme je tedy na hradě, my zde teď poroučíme,
ať oni slouží nám tady, my v jejich domech žijme.“

Můj Cid s tím vším, co dobyl, na hradě pevně sedí;
hned poslal pro ten stan, v táboře zůstavený.
Mrzí to lidi v Tece a v Terreru též velmi
a Calatayudské to také silně svědčí.
Valencijskému králi poslové zprávu nesli,
že muž zvaný Ruy Díaz ve Vivaru narozený,
jehož král Alfons v hněvu vyhostil ze svých zemí,
u Alcoceru ležel jistý čas opevněný 630
600 a že se zmocnil hradu jen za pomoci léčky.
„Teku i Terrer ztratíš, když se tu neobješí,
osud Calatayudu též bude zpečetěný
a všude při Jalónu špatně dopadnou věci,
stejně tak při Jiloce, tam na opačných březích.“
Král Tamín zarmoutil se, jen mu to pověděli:
„Tři maurští králové vedle mě tady sedí,
ničím se nezdržujte, jeďte tam bez prodlení
a s vámi v plné zbroji tři tisíce mých věrných.
610 A vojskem na hranicích budete posíleni; 640
živého zajměte ho a potom přiveďte mi,
na mé území vstoupil, má mi odvádět peníz.“

Tři tisíce maurských jezdců je brzy v půli cesty,
přijeli do Segorbe a na noc si tam lehli.
Nazítří ráno znovu na koně zčerstva sedli,
do Celly dorazili a na noc si tam lehli.
Ke hlídkám na hranici jedou poslové spěšní;
nezdržují se Mauři, ze všech stran přijíždějí.
Za Cellu nazývanou „V příkopech“ dále jeli,
a jeli bez oddechu, cválali do setmění 650
až do Calatayudu, a tam si na noc lehli.
V kraji je plno vojska a všude samý verbíř,
sešlo se mnoho lidí a chápali se zbraní,
v čele s Fárizem a Galvem, dvěma maurskými králi.
Můj dobrý Cid je v hradu obklíčený.

Rozbili tam stany, okolí obsadili,
vojsko se rozrůstá, přibylo mnoho lidí.
Mauři rozmístili po okolí hlídky,
dnem i nocí kraj střeží, dobře je vyzbrojili;
a mnoho je těch hlídek, vojsko veliké síly. 660
Lidem mého Cida už vodu přerušili.
Oddíly mého Cida jsou žádostivé bitvy;
zakázal jim to Cid, zrozený ve šťastné chvíli.
Takto se v obklíčení drželi po tři týdny.

Tři týdny uplynuly, na čtvrtý táhne záhy.
Můj Cid svolal své lidi, volá je na porady:
„Vodu nám vzali a chleba nám schází
a noční výpad by se nám sotva zdařil;
do boje nemůžeme, je jich až příliš tady.
Promluvte, druzi moji, chci slyšet vaše rady.“ 670
První mluvil Minaya, muž statečný a chrabří:
„Z rozmilé Kastilie jsme až sem docválali,
když se jim nepostavíme, umřeme brzy hladu.
Je nás tu dobře šest set, ne-li o něco navíc.

Ve jménu Stvořitele, to myslím zcela stačí,
zítra je napadneme, a to hned za svítání.“
I řekl Válečník: „Jako bych já to pravil.
Vy nikdy nezklamete a čest vám za to patří.“
Poručil vyhnat ven všechny Maury a Maurky,
aby na jeho úmysly nepřišel žádný. 680
Za jeden den a noc k boji se přichystali.
Nazítří s rozbřeskem, jen chvíli před svítáním,
můj Cid je ozbrojený, i jeho věrní mani.
Teď každý dobře slyš, co můj Cid tehdy pravil:
„Vyrazme všichni ven, ať nikdo nezůstane tady,
jenom dva pěšáci ať bránu ohlírají.
Zahyneme-li v poli, chci, aby nás sem vtáhli;
zvítězíme-li v boji, budeme přebohatí.
Vy, Pero Bermúdezi, neste korouhev s námi,
věrně ji ohlídejte, však jste velice zdatný, 690
ale až do znamení zdržujte se s ní zpátky.“
Cidovi ruku líbá, korouhev drží v dlani.
Do pole vyrazili; jen otevřeli brány,
maurské hlídky je spatří, k vojsku se ihned vrátí.
Jak mají Mauři naspěch! Rychle se chápou zbraní.
Zdá se, že země pukne, jak bubny duní z dále.
Měli byste je vidět, rychle se Mauři řadí.
Pod dvěma korouhvemi Mauři své vojsko mají,
též dvě smíšené řady. A nejsou k spočítání!
A už se voje Maurů kupředu vydávají, 700
k útoku na mého Cida a jeho lidi se přichystaly.
„Zůstaňte na svých místech, mí věrní,“ můj Cid praví.
„Nikdo se ani nehne, než znamení mé zazní.“
Pero Bermúdez však je už celý nedočkavý;
korouhev třímá v ruce, pobídne ostruhami:
„Můj Cide Válečníku, ať Stvořitel vás chrání!
Vaši krouhev vnesu, kde nejhustší jsou řady!
Jak se pak zachováte vy, kdo ji máte chránit?“

„Proboha, nechte toho!“ můj Cid Válečník praví.
Pero Bermúdez na to: „Mě nikdo nezastaví!“
Pobídl koně, hnal se na ty nejhustší řady.
Mauři jdou po korouhvi, místo mu udělají,
zuřivě do něj bijí, brnění neprorazí.
Pravil Cid Válečník: „Probůh, vyrazte za ním!“

Štíty přitiskli k hrudi a zapřeli se v třmenech,
do botky vsadí kopí praporcem ozdobené
a hlavy naklonili nad luky pevných sedel,
k útoku rozhodnému hotovili se směle.
Velikým hlasem volá zrozenec šťastné chvíle:
„Teď na ně zaútočte, kéž Stvořitel vám přispěl.
Já jsem Ruy Díaz z Vivaru, nazývaný též Cidem!“
Kde je Pero Bermúdez, tam útok soustředí se,
tři sta těch kopí je tu, každé je ozdobené,
a každá rána sklátí jednoho nepřítele.
Když znovu zaútočí, stejný počet jich zhyne.

Těch kopí, jak se hrouží a znovu pozvedají,
jak štíty prorážejí a rozbíjejí pancíř,
jak rvou drátěná oka a do těl pronikají!
Bílé praporce kopí se krví červenají
a všude skvělí koně bez jezdců pobíhají.
Mauři „Mohamed!“ křičí, křesťané „Svatý Jakub!“ provolají.
Tisíc a tři sta Maurů tam padlo na té pláni,
v krátké chvíli zahynuli ti Mauři.

Ach jak se skvěle bije, sedlo má zlatisté,
můj Cid Ruy Díaz, až je to k nevíře!
A Minaya Alvar Fáñez, velitel v Zuritě,
Martín Antolínez, burgoský poutivec,
Muño Gustioz, panoš toho rytíře,
Martín Muñoz, montemayorský velitel,

710

Álvar Alvarez a Álvar Salvadórez,
Galín García, skvělý Aragonec,
Félix Muñoz, Cidův synovec.
A ihned všichni, kolik jich tam je,
na pomoc jedou, kde je nositel korouhve.

740

720

Minaya Álvar Fáñez koně pod sebou ztratil,
hned mu křesťanské oddíly na pomoc přispěchaly.
Zlomilo se mu kopí, meč tedy ihned tasil,
rozdává strašné rány, i když je opěšalý.
Můj Cid Ruy Díaz z Kastilie to spatřil,
dostihl Maura s koněm, velmi dobrým a krásným,
a zasadil mu ránu mečem svou pravou paží,
že rozřal Maura vejpůl, až trup se na zem svalil.
Álvaru Fáñezovi dal koně a toto pravil:
„Do sedla, Minayo, vy jste mou pravou paží!
Velice potřebuji dnes váš meč nebojácný.
Mauři se dobře drží a ještě neprchají.“
Minaya s mečem v ruce proráží maurské řady,
statečně ohání se uprostřed hrozné vřavy.
A koho stihne mečem, každý se mrtvý skácí.
Můj Cid Ruy Díaz, zrozenec chvil šťastných,
vedl na krále Fárize mečem tři strašné rány.
Dvakrát minul, třetí ranou ho málem zabil,
po kroužkovém brnění se mu krev proudem valí;
král strhl uzdu, otočil koně a z boje pádil.
Právě Cidovou ranou celou tu bitvu ztratil.

750

730

760

732b

Martín Antolínez Galvovi ránu zasadí,
až se mu z přilby na zem rubíny sypaly,
přilbu mu rozřal, mečem ho zranil na tváři;
ten druhý, vězte, na něj už nečekal.
Král Fáriz i král Galve z boje prchají.
Jak krásný den pro všechny křesťany,

770

že maurské vojsko z těch míst utíká!
Cidovi věrní do nich bijí dál,
do Terreru uchýlil se Fáriz král,
král Galve ani chvíli déle tam nemeškal,
až ke Calatayudu jak mohl utíkal.
Můj Cid Válečník jim klidu nedopřál,
až do Calatayudu ta honička trvala.

Minaya Álvaro Fáñez se s koněm dobře snáší
a těch Maurů třicet a čtyři zabil;
ten umí máchat mečem, až samou krev má paži,
od lokte dolů se mu v krvavých stružkách sráží. 78
Praví Minaya: „Teprve teď jsem šťastný,
že do Kastilie pošleme dobré zprávy,
že můj Cid Ruy Díaz Maury do prachu srazil.“
Málo zůstalo Maurů naživu, většinou padli,
ještě jich hodně pobili při pronásledování.
Už se vracejí věrní zrozence chvíl šťastných.
Můj Cid na dobrém koni se vrací z bitvy zpátky.
Bože, jak mocný vous má! A jede prostovlasý,
kápi má na ramenou, meč pevně třímá v dlani. 79
Viděl své věrné, jak k němu pospíchají.
„Děkuji Bohu v nebi a též všem svatým,
že v této bitvě jsme porazili Maury!“
Cidovi lidé tábor Maurů zrabovali,
mnoho štítů a zbraní i jiného zboží vzali.
Když přišli do ležení, kde byli předtím Mauři, 79
pět set deset dobrých koní našli. 796
A velmi velkou radost křesťané zažívali;
a více nežli patnáct svých lidí postrádali.
Kolik je zlata a stříbra, o tom nemají zdání,
není křesťanů, kteří by nezbohatli 80
touto kořistí, kterou tam Mauři zanechali. 800
Potom do svého hradu odjeli se zajatci

a můj Cid přikázal, aby jim něco dali.
Velkou radost má Cid, vazalové jsou rádi.
Přikázal rozdělit peníze a všechny statky,
sto koní připadlo Cidovi z jeho páté části.
Velikou odměnu určil pak pro vazaly,
jezdcům i vojákům opěšalým.

Dobře to ustanovil ten zrozenec chvil šťastných;
každý je spokojený, kdo k mému Cidu patří.

„Poslyšte, Minayo, vy jste mou pravou paží!

810

780

Z tohoto bohatství, od Boha jsou to dary,
sám si vyberte tolik, co vaše srdce ráčí.

Do Kastilie chci poslat s vámi zprávy
o této bitvě, v které jsme porazili Maury.
Králi Alfonsu, který je na mě rozhněvaný,
chci poslat třicet koní a k tomu navíc
třicet sedel a uzd překrásně pracovaných;
ať stejně tolik mečů i luky sedel mají.“

„To i rád udělám,“ Minaya Álvar Fáñez pravil.

„Tu máte ryzí zlato a stříbro jemné,

820

790

ať toho nepochybí, plnou truhlu vezte.

V burgoské Matce Boží tisíc mší objednejte
a co zbude, mé ženě a mým dcerám dejte,
ať se tam za mě modlí v noci ve dne;
budu-li živ, bohatství nemine je.“

Álvara Fáneze toto posláni blaží;

796

muži jsou k němu na cestu vybírání.

796b

Už koně nakrmili, noc do hradu už vchází,
můj Cid Ruy Díaz mluví se svými many:

826b

„Chcete, Minayo, do Kastilie vyrazit?

800

Všem našim přátelům tam můžete směle říct:

800b

S pomocí Boží se nám zdařilo zvítězit.

830

Až se vrátíte, měli byste nás tady natrefit,
a když ne, dozvíte se, kam máte za námi jít.
Kopí a meče nesmíme na chvíli odložit,
jinak bychom zde v kraji nemohli vůbec žít.“

Na cestu vypravil se Minaya, zrána jede,
Cid Válečník tam zůstal, a s ním i jeho čeleď.
Kraj je to velmi chudý, žít v něm je velmi těžké.
Po celé dny mého Cida sledují nepřátelé,
Mauři z pohraničí a kdejaký cizí špeheř.
Král Fáriz se uzdravil, radili se s ním předem.
Lidé z Teky a z Terreru obyvatelé,
i z Calatayudu, města, které je nejvíc skvělé,
dohodli se a nato sepsali všechno perem;
prodal jim Alcocer za tři tisíce stříbrných peněz.

Můj Cid Ruy Díaz Alcocer Maurům prodal.
A věru dobře svoje vazaly obdaroval!
Mezi jezdce i pěší bohatství rozděloval,
chuděse v jejich řadách, ty byste našli sotva.
Kdo dobrému pánu sloužil, ten nikdy nelitoval.

Když se můj Cid chystal hrad opustit,
Mauři a Maurky spustili veliký křik:
„Už odjíždíš, Cide? Kéž tě provázejí naše modlitby!
Jsme ti zavázáni, pane, jsme tvými dlužníky.“
Když můj Cid opouštěl alcocerský hrad,
Mauři a Maurky mnoho slz prolili.
Vztyčil svou korouhev můj Cid a odjíždí,
po proudu přebrodil Jalón a pak dál ujíždí,
na druhém břehu ptáci mu dobré věci věstili.
Rádi jsou Terrorští, a Calatayudští tím víc;
Alcocerští jsou smutní, ze Cida měli zisk.
Rozbil pak ležení na vrchu Monte Real.

Je to vysoký kopec, krásný a veliký,
odnikud nemusí se obávat dobytí.
Nejdříve přinutil Daroku platit daň,
potom i Molinu poplatnou učinil,
Teruel před sebou také si podřídil
a Cellu „V příkopech“ také má v moci Cid.

840 Cidu Ruy Díazovi pomáhej, Bože, ve všem!
Álvar Fáñez Minaya do Kastilie jede,
třicet koní jako dar králi vede.
Spatřil je král, usmál se spokojeně:
„Kdo ti je dal, Minayo? Ať ti pomáhá nebe!“
„Můj Cid Ruy Díaz, ve šťastné chvíli opásaný mečem.
Porazil dva maurské krále pod Alcocerem
a přitom získal, pane, bohatství velmi velké.
A vám, vznešený králi, posílá tento prezent;
líbá vám nohy i ruce s uctivostí a vřele,
poroučí se vaší přízni, a vás přízni Spasitele!“
880 Řekl král: „Je příliš brzy ještě,
aby muž v nemilosti svého pána a velitele
850 mohl být po pár týdnech přijat zas za přítele.
Že ta kořist je z Maurů, přijímám tento prezent
a jsem rád, že můj Cid získal jmění tak velké.
Především vám, Minayo, odpouštím cele,
bude vám vrácena půda, i tituly si nechte,
máte mé povolení jet kam a kudy chcete.
Cidu Válečníkovi ale nic nevzkážeme.

860 A nadto vám chci říct, Minayo, toto ještě:
Dobrým, statečným mužům z mého království,
kteří by příště chtěli odejít k Cidovi,
opustit svoje statky a jít s ním dovolím.“
Minaya zlíbal ruce králi, takto se vysloví:
„Vy jste můj pán a král, velmi vám děkuji.
Dnes rozhodl jste takto, a zítra, kdopak ví?“
890

„Jen jedte Kastilií, ať se vaši lidé nebojí,
nikdo vám nesmí bránit, jedte zpět k Cidovi.“

Povím vám o tom, který se ve šťastné chvíli opásal mečem.
Dokavad budou Mauri a křesťané vedle sebe, 900
ten kopec, kde tehdy ležel,
bude se nazývat navždy Cidovým jménem.
Když tam byl, vyplnil mnoho země,
údolí řeky Martínu též podrobil si celé.
V Zaragoze o tom nepřítel zvěděl,
nelíbí se to Maurům, velice je to hněte.
Po celých patnáct týdnů můj Cid na kopci ležel.
Když rozumný Cid viděl, že Minaya stále nejde,
v noci se svými lidmi se k odchodu zvedne;
stáhl se z kopce, nechal tam vše opuštěné. 910
Táhl krajem a teprve za Teruelem
utábořil se Ruy Díaz v Tévaru, v borovém lese.
Celý kraj vyplnil, zraboval mnoho země,
i Zaragoze vnutil daň, nemálo peněz.
Když to byl udělal, potom za čas tři neděl
z Kastilie už Minaya nazpět jede.
S ním dvě stě lidí, každý opásaný mečem;
a pěšáků tolik, že je spočítat nelze.
Když je Cid uviděl v dáli na oné cestě,
naproti Minayovi vyrazí, vpřed se žene. 920
Na ústa políbil ho, na oči obličeje.
Ten vypoví mu všecko, nic před ním skrývat nechce.
Můj Cid Válečník se na něj šťastně směje:
„Díky Bohu za Jeho přízeň vzdejme!
Dokud vy žijete, Minayo, i mně se dobře vede!“

Bože, jak veselí se vojsko, všichni jsou rádi,
že Minaya Álvaro Fáñez se vrátil živý a zdravý
a od příbuzných veze všem pozdravy a vzkazy,
i od přátel, které tam doma zanechali!

Bože, jak veselý je můj Cid s huňatými vousy,
že Álvar Fáñez dal tisíc mší sloužit
a o ženě a dcerách má plno dobrých novin.
Bože, jak byl Cid rád, jak štěstím celý ožil!
„Álvare Fáñezi, ať máte život dlouhý!“

930

Zrozenec šťastné chvíle vyrazil bez meškání,
kraj u Alcañizu vyraboval a spálil,
širé okolí vyplenil a Maurů je zbavil.
Třetí den, odkud přišel, nazpět se zase vrátil.

Po celém širém kraji rozlétly se ty zvěsti.
Monzónští mají strach, a také lidé z Huesky.
Zaragozští se nebojí, poplatky odvádějí,
proto se mého Cida Ruy Díaze vůbec bát nemusejí.

940

S velikou kořistí se k ležení otočí,
každý byl veselý, že vrací se s kořistí.
Cid je velice rád, a také Álvar Fáñez.
Usmál se moudrý Cid, nemohl se přemoci:
„Poslyšte, přátelé, musím vám něco říct.
Kdo na jednom místě zůstává, může přijít o kořist.
Zítř brzy zrána budeme na koních,
zvedneme ležení, musíme dál postoupit.“
Přístav Alucat jim za tábor posloužil,
odtamtud na Huesku a Montalbán útočil.
Ten nájezd dřív než v deseti dnech neskončil.
Všude se zprávy nesly širým krajem,
že vyhnanec z Kastilie je tak zle poškodil.

950

Takové zprávy širým krajem se nesly.
K hraběti z Barcelony se donesly ty zvěsti,
že můj Cid Ruy Díaz všechny ty kraje plení.
Těžce to nesl, měl to za velké pohanění.

Ten hrabě se rád chlubí, i s ješitností pravil:
„Tenhle Cid urazil mě, a zůstal bez odplaty.
Už kdysi na mém dvoře příčinu k hněvu dal mi;
synovce poranil mi, nikdy to nenapravil,
a teď drancuje kraje, které já silou chráním.
Nevyzval jsem ho k boji, nepřátelství nevyhlásil,
když si však o to říká, dostane, co mu patří.“
Má velmi mnoho vojska, na cestu hned se dají,
přidávají se k němu jak křesťani, tak Mauři.
Za dobrým Cidem z Vivaru všichni společně táhli,
po tři dny a dvě noci za Cidem spíáchali
až k lesu u Tévaru, dřív na něj nenarazí.
Jsou rozdychtění, myslí, že snadnou kořist našli.
Můj Cid don Rodrigo veze veliké statky,
z jedněch hor sestupuje a do údolí schází.
Hrabě don Ramón posílá posly za ním.
Vyslechl vzkaz můj Cid a v odpovědi praví:
„Ať hrabě nehněvá se a ať mi nepřekáží,
řekněte, že nic nemám, co by mu mělo patřit.“
Hrabě pak na to řekl: „To není k poslouchání!
Dnešní i dávnou drzost na místě mi teď splatí.
Koho urazil, pozná ten vyhoštěnec záhy!“
K Cidovi s touto zprávou posel se rychle vrátil.
Můj Cid z Vivaru ihned pochopil, co to značí;
že si mohou jít po svých pouze za cenu srážky.

„Vzhůru, mí věrní, kořist stranou nechte!
Rychle se ozbrojte a opašte se mečem,
hrabě don Ramón proti nám vojsko vede,
Maurů a křesťanů s ním velmi mnoho jede,
čeká nás velká bitva, bez boje nás pustit nechce.
Ať k tomu dojde tady, jinak půjdou, kam se hneme.
Popruhy utáhněte a zbroj si navlékněte.
Sjíždějí z kopce dolů, spodky mají jen lehké,

960 i sedla lehká mají, podpínky uvolněné;
ale my v galicijských sedlech a ve škorních pojedeme.
Sto jezdců musí stačit proti takové smečce!
Než sjedou do údolí, kopí na ně pozvedněme,
stačí jednoho trefit, tři nezůstanou v sedlech.
Uvidí Ramón Berenguer, za kým se to tak žene
s úmyslem vzít mi kořist tady v tévarském lese.“

Všichni jsou připraveni, když můj Cid svou řeč skončil.

Už se chopili zbraní a sedí na svých koních.

970 Jen uviděli Franky, jak sjíždějí z té hory
po svahu při úpatí, jak jedou nad údolím,
zrozenec šťastné chvíle kázal oprít se do nich.
S radostí jeho věrní a s vervou zaútočí.

Velice dobře vládnou otěžemi i kopím,
jedny zásahem zraní, druhé ze sedla shodí.

Zrozenec šťastné chvíle zvítězil v tomto boji,

hraběte Ramóna do zajetí doprovodil.

Tak přišel k Ulitému, tisíc marek stříbra stojí.

1001

*a lo jin
nald*

1010

980 Tak vyhrál tuto bitvu, slávy dodal své bradě.

Do jeho stanu veden je barcelonský hrabě,

přikázal služebnictvu střežit ho neustále.

Ze stanu vykročil, vyšel ven nenadále,

kam pohlédl jen, všude své věrné našel.

Že veliká je kořist, můj Cid vypadá šťastně.

Hostinu pořádají k Cidově velké slávě,

hrabě don Ramón se chová vyzývavě,

přináší se mu jídlo a před něho se klade,

ale on nechce jíst, odmítá vytrvale:

„Nevezmu do úst z toho, co rodí španělské kraje,

990 raději zahubím tělo a duši ztratím také,

když mě pár otrhanců porazí a pak zajme!“

1020

Poslyšte, co můj Cid Ruy Díaz na to pravil:
„Měl byste pojíst chleba, také vína se napít.
Když uděláte, co chci, svobodu vám hned vrátím,
a když ne, budete se sám do své smrti trápit.“

„Done Rodrigo, vy jezte, ať odpočínate si.
Jen protože chci umřít, nic z toho pozřít nechci.“
Po celé tři dny hraběte nepřesvědčí.
Cidovi lidé zatím si velkou kořist dělí,
marně hraběte nutí, krajíček chleba nesní.

1030

Řekl můj Cid: „Hrabě, jen něco snězte,
jestli jíst nebudete, v zajetí zůstanete.
Ale když něco sníte, a to mně ku potěše,
pustím vás a s vámi dva urozence,
budete volní tělem, svobody nabudete.“
Když uslyšel to hrabě, smutek ho rychle přešel:
„Jestli to učiníte, co jste teď propověděl,
do konce mých dnů, Cide, mě údiv sotva přejde.“
„Tak tedy jezte, hrabě; až dojíte, pak, vězte,
pustím vás na svobodu, i ty dva urozence.
Z toho, o co jste přišli, Ramóne Berenguere,
vám ale nevrátím co za nehet se vejde.
O co jste přišli v bitvě, to nazpět nečekejte,
já sám to potřebuji pro tyto svoje věrné,
sdílející můj osud; nic nazpět nežádejte!
Jenom z kořisti z boje vždy nějak vyžijeme.
Dokud se Bohu zlíbí, ten život povedeme,
jak každý, hněvem krále vyhnáný ze své země.“
Rozveselil se hrabě, chce vodu a umyje se,
sotva ke stolu sedne, hned se mu jídlo nese.
Můj Cid ke stolu pozval také jeho dva jezdce,
a hrabě teď už jí, Bože, jak rád si bere!
Zrozenec šťastné chvíle vedle něho si sedne.

1033b

1040

1050

*710 mohl jí
kosti*

„Když řádně nepojíte, totiž mně ku potěše,
nepohneme se odtud a tady zůstaneme.“
Na to pak hrabě řekl, že si velmi rád vezme.
On a dva urozenci jedí hbitě a směle,
můj Cid je spokojený, protože sám je svědkem,
jak hrabě don Ramón do rukou jídlo bere:

„Jsme syti už, můj Cide, a jestli tedy chcete,
ať nám připraví koně, a ihned odjedeme.

Ode dne, co jsem hrabě, jsem nejedl tak skvěle,
nezapomenu nikdy, kdo byl mým hostitelem.“

Přivedli jim tři oře vybraně vystrojené,
kožišínové pláště a oblečení pěkné.

Hrabě don Ramón jede se dvěma jezdci v čele,
až na sám konec ležení Kastilec s nimi jede:

„Tak tedy odjíždíte, jste volný, Berenguere!“

„Že jste mě nechal odjet, za to mé díky mějte.“

„Kdyby vás napadlo, hrabě, na pomstu myslet přece
a chtít se se mnou střetnout, předtím mě obešlete,
buď si já na vás něco vezmu, nebo vy na mně zbohatnete.“

„Vy jste v bezpečí, Cide, takže se uklidněte.

Na rok mám u vás daně dopředu zaplacené;
já nemám pomyšlení, abych vás hledal někde.“

Pobodl koně hrabě, na cestu přichystaný,
otáčí přitom hlavu a ohlíží se zpátky,
bojí se, aby si to můj Cid nerozmyslel zatím.
To by však neudělal moudrý Cid ani za nic;
měl by to za proradnost, dodrží ujednání.

Hrabě tedy odjel a Vivarský se vrátil;
připojil se k svým lidem, a ti jsou rozjásaní
nad kořistí tak skvělou, kterou si vyzískali.

Tak bohatí jsou všichni, že nevědí, co všechno mají.